

Мішина С.В.

*к.е.н., доц. кафедри управління персоналом та економіки праці,
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
(Україна)*

Мішин О.Ю.

*к.е.н., доц. кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
(Україна)*

КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ БАНКУ

Економічна безпека банку є запорукою його успішного функціонування. Проте, навіть за умови наявності злагодженої системи економічної безпеки завжди існують загрози ефективному розвитку банку. З метою своєчасного запобігання негативним проявам загроз діяльності банку доцільною є розробка їх науково обґрунтованої класифікації. Така класифікація повинна бути теоретичною основою для розробки бази даних реальних та потенційних загроз економічній безпеці банку.

Питання сутності та видової характеристики загроз економічній безпеці знайшли відображення в працях таких науковців, як: Зубок М. І., Назарова С. В., Мартинюк О. А., Отенко І. П. [1 – 4]. Проте в умовах кризових явищ в економіці в період посилення дії загроз економічній безпеці банків доцільним є подальше дослідження питань їх багатокритеріальної класифікації. Наявність науково обґрунтованої класифікації загроз дозволить службам безпеки банківських установ створювати гнучкі бази даних загроз і застосовувати їх для своєчасного попередження небезпек.

Метою дослідження є уточнення класифікації загроз економічній безпеці банківських установ.

Загроза – це нереалізована, але потенційно чи реально існуюча з певною ймовірністю настання можливість нанесення банку будь-якого збитку зловмисниками, конкурентами або обставинами і умовами, що створюють небезпеку для банку, його клієнтів та контрагентів.

На основі опрацювання джерел [1-3] в табл. 1 загрози діяльності банку поділено на групи за класифікаційними ознаками: за середовищем виникнення; за носіями загроз; за сутнісною характеристикою; за об'єктами зазіхань; за тривалістю дії; за характером впливу; за видами безпеки, на яку впливають загрози.

Запропонована в табл. 1 класифікація загроз діяльності банку є багатокритеріальною, і ґрунтується на систематизації існуючих класифікаційних ознак. Багатокритеріальність класифікації дозволяє охопити значну кількість загроз, обґрунтувати взаємозалежність між різними видами загроз і, як наслідок, розширити практичне застосування класифікації.

Таблиця 1

Класифікація загроз економічній безпеці банку

Ознака класифікації	Види загроз	Характеристика загроз
За середовищем виникнення	Внутрішні загрози	Мають контрольований характер
	Зовнішні загрози	Мають неконтрольований (якщо виникають на макро- чи мезорівнях) або частково контрольований характер (якщо виникають на мікрорівні)
	Змішані	Мають як контрольований так і неконтрольований характер
За носіями загроз	Загрози з боку клієнтів, конкурентів, партнерів, кримінальних структур, державних органів, громадян і громадських організацій, стихійних лих	Загрози походять із зовнішнього середовища
	Загрози з боку власників, адміністрації, персоналу, неформальних груп, засобів безпеки і охорони (неналежна робота)	Загрози походять із внутрішнього середовища
За сутнісною характеристикою [1]	Економічні загрози	Реалізуються через корупцію, шахрайство, недобросовісну конкуренцію, використання недосконалих технологій
	Фізичні загрози	Реалізуються через крадіжки, пограбування, руйнування, виведення з ладу, неефективну експлуатація
	Інтелектуальні загрози	Реалізуються через розголошення та неправомірне використання інформації банку і його інтелектуальної власності; соціальні конфлікти в/та навколо банку; психологічні та ідеологічні диверсії
За об'єктами зазіхань (небезпеки)	Загрози втрати фінансових ресурсів	Ці загрози можуть бути реалізовані шляхом крадіжок, корупційних дій, шахрайства, недобросовісної конкуренції, фізичного тиску на персонал, розголошення інформації
	Загрози проведенню банківських операцій	
	Загрози інфраструктурі	
	Загрози персоналу	
	Загрози ліквідності і фінансовій стійкості	
	Загрози втрати майна та матеріальних цінностей	
Загрози інтелектуальній власності		

	Загрози прибутковості	
--	-----------------------	--

Закінчення табл. 1

Ознака класифікації	Види загроз	Характеристика загроз
За тривалістю дії	Періодичні загрози	Виникають час від часу
	Постійно діючі загрози	Можуть бути коротко-, середньо- та довгостроковою дії
За характером впливу	Прямі загрози	Безпосередньо впливають на безпеку банку
	Непрямі загрози	Мають вплив на діяльність контрагентів банку
За видами безпеки, на яку впливають загрози	Загрози фінансово-економічній безпеці	Загрози економічній безпеці
	Загрози інформаційній безпеці	
	Загрози кадровій безпеці	
	Загрози операційній безпеці	
	Загрози ринковій безпеці	
	Загрози силовій безпеці	
	Загрози правовій безпеці	Вторинні в діяльності банку загрози

В системі понять загрози займають визначене місце. Існує три види небезпек, а саме невизначеність, ризик та загроза. Як відомо, невизначеність в середовищі функціонування банку може спричинити виникнення банківських ризиків. Ймовірність настання цих ризиків збільшується по мірі виникнення потенційних загроз та перетворення їх в реальні. Реальні загрози порушують безпеку, тобто спричиняють небезпеки і негативні наслідки. Детальний перелік загроз в залежності від середовища виникнення наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Види загроз економічній безпеці банку за середовищем виникнення

Вид загроз	Перелік загроз
Внутрішні	фальсифікація і розтрата, змова з конкурентами, контрагентами, халатність, невідповідна кваліфікація персоналу, незадоволеність працею та зумисне заподіяння шкоди, неякісний процес відбору персоналу та управління діловою кар'єрою, неефективна система мотивації персоналу, дестабілізація мікроклімату в колективі, низький рівень управління персоналом
Зовнішні	тиск на персонал сторонніх структур, конкурентів, контрагентів, промислове шпигунство, недобросовісна конкуренція, протиправні дії конкурентів, несприятлива соціально-економічна ситуація в країні, нестабільність законодавчої бази, зміна політичної ситуації
Змішані	шахрайство, крадіжки, хабарництво, несанкціонований доступ до комп'ютерної мережі, витік інформації, співпраця персоналу з конкурентами

Змішані загрози можуть виникати в залежності від обставин як у внутрішньому середовищі банку, так і зовнішньому. Важко контрольованими загрози стають у випадку їх одночасного виникнення у внутрішньому і зовнішньому середовищах внаслідок змов персоналу із зовнішніми шахраями.

Таким чином, науковим результатом даного дослідження є уточнення класифікації загроз економічній безпеці банківських установ за рахунок систематизації існуючих класифікаційних ознак та виділення за середовищем виникнення групи змішаних загроз, які можуть мати як внутрішнє, так і зовнішнє походження. В перспективі подальших наукових досліджень у даному напрямі можливим є використання розробленої класифікації при формуванні інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки банку.

Список використаних джерел

1. Зубок М.І. Безпека банківської діяльності: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни) / М. І. Зубок. – К.: КНЕУ, 2003. – 156 с.
2. Мартинюк О. А. Моделювання інформаційно-аналітичного забезпечення для реінжинірингу економічної безпеки банку / О.А. Мартинюк // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – №10. – С. 284-290.
3. Назарова С. В. Моделювання фінансово-економічного стану комерційного банку при формуванні антикризової стратегії його діяльності / С. В. Назарова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – № 4. – С. 107 – 111.
4. Отенко І.П. Аналітичний інструментарій управління економічною безпекою підприємства / І.П. Отенко, О.Ф. Ярошенко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 4, Т. 2. – С. 38 – 41.